

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL 2022–2030 METŲ PLĖTROS PROGRAMOS VALDYTOJOS EKONOMIKOS IR
INOVACIJŲ MINISTERIJOS EKONOMIKOS TRANSFORMACIJOS IR
KONKURENCINGUMO PLĖTROS PROGRAMOS PATVIRTINIMO
(TAP-22-209) (TAIS NR. 22-2381)**

2022-03-07 Nr. NV-572

Vilnius

Rengėjas: Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

Tikslas: patvirtinti Ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programą.

Dabartinė situacija:

- pramonės sektoriuje energijos sąnaudos vertinant gaminio savikainą išlieka didelės ir yra 20 proc. didesnės negu ES vidurkis. Didžioji dalis pramonės sektoriuje sunaudojamos energijos yra gamtinės dujos. Lietuvos gamybos įmonės, sukuriančios $\sim 3/4$ visos Lietuvos gamybos produkcijos, pardavimo pajamų ir pridėtinės vertės, naudoja taršias ir neefektyviai išteklius naudojančias technologijas, o pirmenybę teikia pirminių žaliavų panaudojimui;
- didžioji dalis verslo vis dar nėra pasirengusi investuoti į MTEP. Investicijos į MTEP nesiekia ES vidurkio;
- 41 proc. Lietuvos startuolių didžiausiu savo verslo vystymo trikdžiu įvardina finansinių resursų trūkumą;
- EK duomenimis, 2021 m. aukštos pridėtinės vertės prekių ir žinioms imlių paslaugų SVV įmonių dalis, palyginti su visu BVP, Lietuvoje siekė 24 proc., visoje ES – 32 proc.;
- norint išsilaikyti lyderių pozicijoje VRE regione reikia stiprinti konkurencinį pranašumą;
- 2019 m. Pasaulio konkurencingumo indekse pagal verslui tenkančios reguliavimo naštos vertinimą Lietuva yra 85 vietoje tarp 141 valstybių;
- Lietuvos eksporto struktūroje jau ilgą laiką vyrauja mažesnio ir vidutinio sudėtingumo gaminiai, todėl ilgalaikėje perspektyvoje tai gali riboti eksporto plėtrą. Lietuvos prekių ir paslaugų eksporte aukštųjų technologijų eksporto dalis reikšmingai atsilieka nuo ES šalių vidurkio;
- turizmo sektorius Lietuvoje yra mažiau efektyvus ir neišnaudoja galimo potencialo. 2019 m. Lietuvą aplankė 1,937 mln. užsienio turistų, Latviją – 1,9 mln., Estiją – 2,3 mln. Atitinkamai 2020 m. apsilankė 0,512 mln. Lietuvoje, 0,715 mln. Latvijoje ir 0,676 mln. Estijoje;
- Lietuvos talentų ir migracijos politika ne visada atitinka darbo rinkos poreikius ir siekiant geresnių rezultatų Lietuvai reikalinga vystyti nuoseklią, nacionalinius strateginius tikslus atitinkančią talentų politiką.

Esmė: Programa įgyvendins 2021–2030 m. NPP 1 tikslo „*Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą*“ 1.4, 1.5, 1.6, 1.8, 1.11, 1.12 ir 1.15 uždavinius.

NPP 1.4 uždavinys „Perorientuoti pramonę link klimatui neutralios ekonomikos“

Problema – neišnaudojamas neutralios klimatui ekonomikos potencialas pramonėje.

Pažangos priemonės, kuriomis sprendžiama problema:

Skatinti įmones pereiti link neutralios klimatui ekonomikos;

Skatinti talentų ir kompetencijų pasiūlą pažangiai ekonomikai.

Tęstinės veiklos priemonės, kuriomis prisidedama prie problemos sprendimo:

Analizuoti, prognozuoti, stebėti Lietuvos ekonomikos plėtrą; koordinuoti, administruoti, stebėti programų įgyvendinimą; rengti norminius teisės aktus.

NPP 1.5 uždavinys „Skatinti pažangiųjų technologijų ir inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą“

Problemos – verslas neišnaudoja skaitmeninio potencialo; mažos verslo sektoriaus investicijos į MTEP; nepakankama inovacinę veiklą vykdančių įmonių dalis nuo visų įmonių.

Pažangos priemonės, kuriomis sprendžiamos problemos:

- Skatinti įmones skaitmenizuotis;
- Skatinti talentų ir kompetencijų pasiūlą pažangiai ekonomikai;
- Įgyvendinti misijomis grįstas mokslo ir inovacijų programas;
- Sukurti nuoseklią inovacinės veiklos skatinimo sistemą.

Tęstinės veiklos priemonės, kuriomis prisidedama prie problemų sprendimo:

- Organizuoti inovacijų skatinimo veiklą.

NPP 1.6. uždavinys „Pritraukti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas“

Problemos – nepakankamai konkurencinga investicijų pritraukimo aplinka; nepakankamos ir neproduktyvios įmonių investicijos; ne visos viešojo sektoriaus investicijos yra produktyvios.

Pažangos priemonės, kuriomis sprendžiamos problemos:

- Gerinti konkurencinę investicijų pritraukimo aplinką;
- Sukurti nuoseklią inovacinės veiklos skatinimo sistemą;
- Skatinti talentų ir kompetencijų pasiūlą pažangiai ekonomikai.

Tęstinės veiklos priemonės, kuriomis prisidedama prie problemų sprendimo:

- Organizuoti inovacijų skatinimo veiklą;
- Organizuoti investicijų skatinimo veiklą;
- Analizuoti, prognozuoti, stebėti Lietuvos ekonomikos plėtrą; koordinuoti, administruoti, stebėti programų įgyvendinimą; rengti norminius teisės aktus.

NPP 1.8 uždavinys „Skatinti verslumą ir įmonių augimą“

Problemos – kuriama mažai aukštą potencialą turinčių verslų ir esamos įmonės neauga; įmonės neišnaudoja galimybių prekes, paslaugas ir darbus pasiūlyti viešajam sektoriui.

Pažangos priemonės, kuriomis sprendžiamos problemos:

- Skatinti verslumą ir kurti paskatas įmonių augimui;
- Įgyvendinti eksporto konkurencingumo augimą skatinančias priemones.

Tęstinės veiklos priemonės, kuriomis prisidedama prie problemų sprendimo:

- Vykdyti finansų inžinerijos priemonę „Kontroliuojantieji fondai“;
- Iš dalies kompensuoti palūkanas ir jas administruoti;
- Diegti verslo finansavimo modelius verslui (paskolų teikimas, garantijos ir kitos rizikos pasidalijimo priemonės);
- Vykdyti verslumo ir įmonių augimo skatinimo priemones;
- Organizuoti įsiskverbimo ir įsitvirtinimo tarptautinėse rinkose veiklą;
- Analizuoti, prognozuoti, stebėti Lietuvos ekonomikos plėtrą; koordinuoti, administruoti, stebėti programų įgyvendinimą; rengti norminius teisės aktus.

NPP 1.11 uždavinys „Skatinti prekių ir paslaugų eksportą“

Problema – nepakankamas eksporto konkurencingumo augimas.

Pažangos priemonės, kuriomis sprendžiamos problemos:

- Įgyvendinti eksporto konkurencingumo augimą skatinančias priemones.

Tęstinės veiklos priemonės, kuriomis prisidedama prie problemos sprendimo:

- Organizuoti įsiskverbimo ir įsitvirtinimo tarptautinėse rinkose veiklą.

NPP 1.12 uždavinys „Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą“

Problema – neišnaudojamas turizmo potencialas.

Pažangos priemonės, kuriomis sprendžiama problema:

- Spartinti turizmo sektoriaus transformaciją;
- Plėtoti turizmo infrastruktūrą ir vystyti rinkodaros priemones.

Tęstinės veiklos priemonės, kuriomis prisidedama prie problemos sprendimo:

- Rengti turizmo sektoriaus planavimo dokumentus ir atlikti tyrimus;
- Pristatyti Lietuvos turizmo galimybes vietas ir užsienio rinkoms.

NPP 1.15 uždavinys „Gerinti aukštos ir vidutinės pridėtinės vertės ekonomikos sektorių žmogiškųjų išteklių poreikio tenkinimą“

Problema – Lietuvos darbo rinkoje nuolat išskyla trumpos, vidutinės ir ilgos perspektyvos kvalifikuotų specialistų poreikis (trūkumas).

Pažangos priemonės, kuriomis sprendžiama problema:

Skatinti talentų ir kompetencijų pasiūlą pažangiai ekonomikai.

Uždavinių įgyvendinimui numatytos pažangos priemonės ir kitose plėtros programose: Švietimo PP; Susisiekimo PP; Užsienyje matomos ir įtakingos Lietuvos PP; Tvarių viešųjų finansų PP; Įtraukios darbo rinkos PP; Viešojo valdymo PP; Aplinkos apsaugos ir klimato valdymo PP; Kultūros ir kūrybingumo PP.

Programos finansinės projekcijos 1,7 mlrd. eurų, kurios bus reguliariai peržiūrimos ir pagal poreikį tikslinamos.

Siekiamas pokytis:

- išnaudojus ekonomikos transformacijos link neutralios klimatui ekonomikos (įskaitant žiedinės ekonomikos kryptį) potencialą būtų suformuotos sąlygos sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, racionaliai naudoti išteklius, padidinti darbo vietų kūrimą ir sumažinti visų pramonės šakų išlaidas, mažinti priklausomybę nuo trečiųjų šalių importo;
- Lietuvoje 99,6 proc. įmonių yra MVI, todėl ypač svarbu, kad šis segmentas būtų paskatintas pereiti prie skaitmeninių technologijų. Išsprendus problemą artimiausioje kelerių metų perspektyvoje tikimasi pasiekti ES vidurkį;
- paskatinti verslo imlumą žinioms, formuoti inovacijų politiką, orientuojantis labiau ne į atskirus ekonominius sektorius, o į misijas, kurių siekiant visi sistemos dalyviai veiktų vieningai ir kryptingai, užtikrinti verslo ir mokslo bendradarbiavimą, skatinti TUI MTEPI srityje, didinti tyrėjų skaičių versle bei auginti kvalifikuotą darbo jėgą;
- daugiau didelį augimo potencialą turinčių naujų verslų Lietuvoje;
- dėl didesnės aukštųjų (angl. „Hi-tech“) ir aukštesniųjų (angl. „medium Hi-tech“) technologijų produktų ir daug žinių reikalaujančių paslaugų dalies lietuviškos kilmės eksporte (be naftos produktų), lietuviškos kilmės prekių ir paslaugų su nuosavu prekės ženklu dalies bendrame lietuviškos kilmės eksporte, lietuviškos kilmės prekių ir paslaugų eksporto dalies BVP, pasireikš eksporto konkurencingumo augimas;
- išaugęs turistų skaičius, padidėjusi turizmo dalis šalies BVP, turizmo sektoriuje kuriamos darbo vietos.

Derinimas: derinta su visoms ministerijoms. Sveikatos apsaugos, Energetikos, Užsienio reikalų, Vidaus reikalų, Krašto apsaugos ministerijos derino be pastabų. Į Socialinės apsaugos ir darbo ir Susisiekimo ministerijų pastabas atsižvelgta. Į Švietimo, mokslo ir sporto, Kultūros, Žemės ūkio ir Finansų ministerijų pastabas atsižvelgta iš dalies. Į Teisingumo ir Aplinkos ministerijų pastabas neatsižvelgta. Anot rengėjų, apibendrinta daugumos verslo atstovų išvada – Programoje teisingai iškeltos problemos ir jų priežastys.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pateikė pastabų dėl parengtojo projekto.

2022 m. kovo 2 d. įvyko LRVK struktūrinių padalinių su Ekonomikos ir inovacijų ministerijos specialistais, dalyvaujant Finansų ministerijos atstovams, darbinis pasitarimas, kuriame buvo aptartos LRVK pastabos dėl parengtojo projekto ir sutarta dėl projekto atitinkamų nuostatų tikslinimo.

Atitiktis Vyriausybės programai: atitinka Vyriausybės programos nuostatas.

Dalykinio vertinimo išvada: siūlytina klausimą teikti tarpinstituciniam pasitarimui.

Patarėjas

Saulius Gaigalas

Saulius Gaigalas, tel. +37070663789, el. p. saulius.gaigalas@lrvt.lt